

Література

1. Дорошенко Т.С. Розстріляне відродження/ Т.С. Дорошенко – Харків: Торсінгплюс, 2010. – 512с.
2. Душкина М. Р. Психология влияния / М.Р.Душкина. – Санкт-Петербург: Питер, 2004. — 224 с.
3. Забужко О. С. Хроніки від Фортінбраса/ О.С. Забужко. – Київ.: Факт, 2009. – 350с.
4. Капусцінський Ришард. Імперія/ Ришард Капусцінський – Київ: Темпора, 2012. – 210с.
5. Український тиждень [Електронний ресурс]: тижневий суспільно-політичний журнал № 1 (218) від 1 січня 2012// Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/89142>
6. Український тиждень [Електронний ресурс]: тижневий суспільно-політичний журнал № 26 (243) від 27 червня 2012 // Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/53979>
7. Філоненко М.М. Психологія спілкування [Електронний ресурс]: підруч. для студ. / М.М. Філоненко // Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/psihologiya/psihologiya_spilkuvannya_filonenko_mm
8. Шульга М.А. Соціально-політичне управління [Електронний ресурс]: навч. посібн. для студ. / М.А. Шульга // Режим доступу: http://ebooktime.net/book_168.html

Ліченко А.Д.

*магістрант кафедри журналістики
Національного авіаційного університету*

ПОЄДНАННЯ ЛОГІЧНО-ФАКТОЛОГІЧНОЇ ТА ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ У ПУБЛІЦИСТИЦІ ЮРІЯ МАКАРОВА

Процес аргументації ототожнюється із ментальною, вербальною і соціальною діяльністю з метою переконання адресата й впливу на нього. Особливого значення аргументи набувають у контексті публіцистичних текстів, адже там докази спрямовані на підтримку суб'єктивних авторських суджень. Публіцистика є поєднанням раціонального і емоціонального, тому автори найчастіше використовують складну аргументацію, в якій поєднані фактичні, логічні та психологічні докази.

Загалом термін «аргумент» використовують на позначення судження, що наводиться для підтвердження істинності певної тези (думки, концепції, теорії), «аргументація» - сукупність таких суджень. Міркуючи у такому ж руслі, теоретик журналістики Г.П.Кривошея пропонує визначати аргумент як судження, яким користується автор, аргументуючи свою думку, а аргументацію як сукупність доказів, які використовуються в журналістському матеріалі для обґрунтування теоретичних положень, припущень, публіцистичних висновків [3, ст.9]. Аргументацію також слід розглядати як спосіб судження, у процесі якого висувається та чи інша теза, що її необхідно довести та переконати

інших, що ця теза відповідає (чи не відповідає) дійсності [4, ст.71]. За визначенням В.І.Шкляра, аргументи – це докази, істинність яких уже встановлена [1, ст.96].

На сьогодні існує декілька основних класифікацій видів аргументів. У праці «Основи теорії аргументації» відомого філософа О.А. Івіна аргументи поділяються на *універсальні*, які застосовуються для будь-якої аудиторії, та *контекстуальні*, які можуть використовуватись лише за певних умов для окремих аудиторій. Такий поділ цілком прийнятний і для теорії журналістики, адже в якості доказів автор тексту може використовувати загальновідомі факти, які не потребують перевірки (наукові знання, витяги із законодавчих актів, посилання на об'єктивну дійсність тощо), або ж маловідомі факти (цитати публічних осіб, оцінки експертів у певних галузях, вузькоспеціалізовані знання тощо), які є доцільними лише в матеріалах специфічної тематики, що найчастіше розраховані на заздалегідь підготовленого, обізнаного читача/слухача/глядача. Також аргументацію можна класифікувати залежно від процедури обґрунтування, у цьому випадку виокремлюють пряму та непряму аргументацію. Теоретик журналістики Г.П. Кривошея виокремлює такі різновиди аргументації:

– *фактологічна аргументація*, суть якої проста і переконлива: найпоказовішим у журналістському творі є факт.

– *логічна аргументація*, суть якої полягає у тому, щоб доцільно вилаштувати факти і коментарі до них, сконструювати монолітний каркас. Мало мати у своєму розпорядженні виразні факти – їх необхідно ще поєднати з авторським наміром, глибоким міркуванням, кожен факт має бути довершенням факту попереднього і започаткуванням наступного.

– *інтонаційна аргументація* – базується на тому, що кожний журналістський твір має певну тональність, ритм. Автор може аргументувати свою думку розсудливо, по-партнерськи, по-товариськи. Спілкування з читачем у такий спосіб приводить до того, що він з опонента перетворюється на односторонця. Для інтонаційної аргументації властиві, знову ж таки залежно від задуму, іронія, сарказм, афоризм [4, ст. 71].

Одним із найважливіших завдань, яке журналіст вирішує у процесі аналізу дійсності, є її оцінка. Оцінка в журналістиці – це встановлення відповідності чи невідповідності тих чи інших явищ потребам, інтересам суспільства, окремих груп суспільства. Нерідко ставлення до певних явищ або подій журналіст передає за допомогою епітетів, порівнянь, перифразів тощо. Проте пряма авторська оцінка може бути внесена в текст без використання стилістичних засобів мови. Наприклад, автори медійних текстів оцінюють явища дійсності за допомогою показу власної поведінкової реакції, такий прийом Ю.Макаров використав у есе «Маніфест мстивості», яке починається дещо гіперболізованою але реалістичною розповіддю: «*Попереджати треба, я мало не потрапив у ДТП! Уявіть, що їдете Києвом і читаєте на сітілайті на узбіччі буквально таке: «Сергей Кивалов. Тепер можна говорити о качестве правосудия». І портрет заслуженого підрачуя України з його непереборним шармом. Поруч на дорозі, до речі, я побачив шматки скла від розбитих*

габаритів – мабуть, хтось-таки до мене тут похлинувся» [7]. Тезу про неякісне українське судочинство Ю.Макаров підкріплює історією із власного життя, яку цілком можемо розглядати як один із аргументів, при цьому аргументів досить вдалих. Такі історії зближують читача й журналіста, бо останній виступає як пересічний громадянин, а тому між адресатом і адресантом виникають більш довірливі комунікативні зв'язки. До того ж ця розповідь містить чимало експресивної лексики, яка передає реальне ставлення автора до описуваного явища («заслужений підрахуй», «непереборний шарм», «похлинувся»).

Проте, аби текст не був демагогічним, Ю.Макаров використовує й фактично-документальну аргументацію. Наприклад, публіцист звертається до статистичних даних: «87,5 % українців, за останніми опитуваннями, не довіряють нашим судам»; «Виявляється, торік кількість винесених рішень, що оскаржуються в судах вищої інстанції, зросло більше ніж на 60%» [7].

Також для глибшого переконання аудиторії Ю.Макаров вдається до використання історичних фактів, це також можна вважати складовою логічно-раціонального аргументування. У есе «Руки геть від гравців у бісер!» публіцист розповідає про наміри вітчизняної влади ліквідувати Інститут сходознавства та Інститут археографії, він вважає це негативним явищем і зазначає: «В Росії академію створив Петро I, а в Україні – гетьман Скоропадський, і так вдало створив, що комуністи чомусь вирішили не ліквідувати її як таку. Впродовж усього існування СРСР Україна була єдиною союзною республікою з власною академією, яка не підпорядковувалася напряму Москві, принципі формально» [8]. Таким чином автор засуджує дії правлячої верхівки, вказуючи на те, що навіть комуністичний режим не зруйнував українську академічну школу.

Синтез різних видів аргументів знаходимо у матеріалі «Good night Ukraine», у ньому автор розмірковує над тим, чи справедливим було рішення FARE про дискваліфікацію стадіону «Арена-Львів». Публіцист вважає таке рішення несправедливим і пояснює свою думку наступним чином: «Праві рішення несправедливим і пояснює свою думку наступним чином: «Праві бешкетують на футболі в усьому світі – це факт, інакше не довелося б створювати FARE. Тож ми, на жаль, не виняток. Питання в масштабах, їхній оцінці й подальших санкціях. Так історично склалося, що я в різний час опинявся у натовпі – ні, не на стадіоні, а біля стадіону – в трьох осередках гарячих футбольних пристрастей: у Росії, Греції та Італії. Можу засвідчити, що порівняно з тим, що там побачив і почув, наші бешкетники видаються ягнятками. Так, у Європі теж дискваліфікують стадіони – на матч, на два, але щоб на п'ять років... щось не пригадаю, можливо, я не в курсі. Скидається на те, що тут ми маємо справу все ж таки зі своерідним вибірковою правосуддям. Це як із Юлією Володимирівною: можливо, у чомусь вона таки винна, але, перш ніж її судити, було б справедливим заборотити за грати 99% нинішніх керманів» [9]. Цей уривок репрезентує поєднання емпіричної, емоційної та аналогічної аргументації. Автор розповідає про власні враження від російських, грецьких та італійських футбольних фанатів, використовує оцінну лексику «гарячі пристрасті», «ягнятка» та ін.. Також Ю.Макаров, аби показати сутність вибіркового правосуддя, вдається до введення у текст

цікавого порівняння про те, що ситуація із футбольними фанатами нагадує справу Юлії Тимошенко («перш ніж її судити, було б справедливим заборотити за грати 99% нинішніх керманів»).

Метод порівняння Ю.Макаров використовує і в есе «Кривий екран». Намагаючись пояснити утопічність ідеї побудувати в Україні суспільне мовлення на базі Першого національного телеканалу, автор використовує психологічно-емоційний аргумент у формі порівняння: «Перший національний більше, ніж, перепошую, буфет на вокзалі у Фастові – ресторан Maxim's самі знаєте, де» [6]. Цілком можливо, що для читача така аргументація буде зрозумілішою, ніж якби публіцист вдавався до технічних і фінансових подробиць функціонування кардинально протилежних телеканалів. У свою чергу зрозумілість інформації сприятиме швидшому переконанню аудиторії. Проте важливо зауважити, що реципієнти сприйматимуть подібні емоційні аргументи лише, якщо матимуть довіру до автора тексту, вбачатимуть в ньому надійне джерело інформації тощо.

У публікації «Здається, я вірю» Ю.Макаров використовує прийом непрямой аргументації. У цьому творі автор прагне показати потрібність та важливість існування Київського патріархату, проте він не звертається до безпосередніх доказів «за», а намагається вказати на недоліки «політичного православ'я» (алюзія на Московський патріархат, який тісно пов'язаний із владними вельможами): «Ісус учив: «Любіть ворогів ваших, благословляйте тих, хто проклинає вас, добро творить тим, хто ненавидить вас, і молись за тих, хто кривдить і гонить вас» (Мф. 5: 44). Це закон прямої дії! А в храмі Московської патріархії над свічним ящиком я читаю (цитата): «Дорогие братья и сестры! На молитвы в Церковь записывать НЕ ПОЛОЖЕНО: некрещенных, кодированных (от пьянства, полноты, курения и проч.), экстрасенсов, йогов, биоэнергетиков, рериховцев, атеистов, протестантов, автокефалистов, католиков, униатов, баптистов, астрологов...» [5]. Як бачимо, публіцист використовує аргументи у вигляді фактів життя, тобто таких, вони постають, як результат його безпосереднього спостереження за реаліями буття. Автор досягає більшої переконливості завдяки створенню контрасту між ученням Ісуса і елементом сучасної дійсності.

Отже, у публіцистичних матеріалах Ю.Макарова аргументація, перш за все, є сугестивним компонентом, вона органічно взаємопов'язана із авторськими судженнями та гіпотезами. Вплив на реципієнта здійснюється як за допомогою апелювання до історичних фактів, статистичних даних, описів реалій сучасності, так і за допомогою введення у текст суб'єктивних спостережень чи автобіографічних розповідей. Автор найчастіше використовує складну сурядну аргументацію, фактологічні та емоційні аргументи вдало доповнюють одне одного. Важливо те, що навіть складні, часом алюзійні, аргументи Ю.Макаров подає дуже зрозуміло, аби читачка аудиторія повно, а не фрагментарно, сприймала доказовий базис тексту.

Використані джерела:

- 1) *Гризенко О.М., Шкляр В.І.* Основи теорії міжнародної журналістики. – К: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 256 с.;
- 2) *Ивин А. А.* Основы теории аргументации. – М.: Гардарики, 2000. – 416с.;
- 3) *Кривошея Г.П.* Довідник журналіста: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2006. – 76 с.;
- 4) *Кривошея Г.П.* Теорія і практика журналістики: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. – 220 с.;
- 5) *Макаров Ю.* Здається, я вірю. //Український тиждень № 26 (243) від 27 червня 2012р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/53979>;
- 6) *Макаров Ю.* Кривий екран. //Український тиждень № 47 (264) від 22 листопада 2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/65680>;
- 7) *Макаров Ю.* Маніфест мстивості. //Український тиждень № 32 (197) від 11 серпня 2011р., - 68 ст.;
- 8) *Макаров Ю.* Руки геть від гравців у бісер. //Український тиждень [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/93620>;
- 9) *Макаров Ю.* Good night Ukraine. //Український тиждень № 40 (308) від 3 жовтня 2013р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/90728>.